

Miranda Gulišija*

PRAVO OKRIVLJENIKA NA USKRATU ISKAZA U PREKRŠAJNOM POSTUPKU

Sličnost između kaznenog i prekršajnog prava najbolje dolazi do izražaja u činjenici da se u zakonima uređenim postupcima utvrđuje postojanje kažnjivog ponašanja i počiniteljeva krivnja kako bi se, u skladu s propisima materijalnog (kaznenog odnosno prekršajnog) prava, primijenila kazna ili kakva druga sankcija. Budući da se u oba slučaja zadire u temeljna ljudska prava, bilo je nužno da se počiniteljima prekršaja priznaju i zajamče sva ona prava obrane koja se danas smatraju nezaobilaznim općepriznatim načelima kaznenopravne teorije i prakse.

Međutim, prekršaji su lakše povrede javnog poretka čiji počinitelji u pravilu nemaju razvijenu kriminalnu svijest, što se svakako odražava na njihova ponašanja tijekom postupka. Ovaj članak analizira ponašanje okrivljenika prema korištenju pravom na uskratu iskaza u prekršajnom postupku u kojem je to pravo riješeno na način prilagođen prirodi i osobinama samog prekršajnog postupka. Na slučajno odabranim uzorcima u razdoblju primjene Zakona o prekršajima (NN 88/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04) pokušalo se utvrditi u kojoj se mjeri okrivljenici koriste tim pravom, postoji li uzročna veza između prava na uskratu iskaza i prava na korištenje branitelja te u kojoj su mjeri suci kod provedbe kaznene politike respektirali pravo na uskratu iskaza. Sadržajem rada obuhvaćene su i neke odredbe posebnih zakona prema kojima su okrivljenici izravno pozvani (pod prijetnjom novčanih sankcija) surađivati s raznim upravnim, inspekcijskim i sličnim tijelima, kojima su kao ovlaštenim tužiteljima dužni predati tražene isprave i predmete, uključujući i one iz kojih proizlazi njihovo protupravno prekršajno ponašanje.

1. UVOD

Prekršajno pravo na današnjem stupnju razvitka integralni je dio pravnog poretka i kao takav zajedno s kaznenim materijalnim i procesnim pravom (te pravom izvršenja kaznenih sankcija) pripada sustavu koji u teoriji nazivamo

---

* Miranda Gulišija, dipl. iur., sutkinja Prekršajnog suda u Splitu

kaznenim pravom u širem smislu. Pritom se ne smije zaboraviti da je to mjesto prekršajno pravo zaslužilo dubokim i dugotrajnim reformama koje su započele još odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima (NN 33/95) kojim je tek dovršeno reorganiziranje prekršajnih sudova od “posebnih sudova za pravno područje prekršajnog kažnjavanja i izricanja drugih prekršajnih sankcija” do sudova koji, između ostalih, obavljaju sudbenu vlast u Republici Hrvatskoj.

Nakon što je na taj način učvršćena uloga prekršajnih sudova i definiran njihov položaj, započeo je proces usklađivanja prekršajnog prava s kaznenim pravom. Međutim, za razliku od kaznenog materijalnog i procesnog prava koji se odavno razvijaju kao samostalne i istodobno povezane discipline, uređene posebnim zakonima, prekršajno zakonodavstvo obuhvaćeno je jednim Zakonom o prekršajima kao temeljnim zakonom prekršajnog prava u Republici Hrvatskoj. Njegova najvažnija vrlina strateške je naravi i leži u tome da je taj zakon kodifikacija kojom je cjelovito uređen opći dio materijalnog prekršajnog prava te u potpunosti normiran prekršajni postupak. Njegove “materijalno-pravne odredbe”, po svojoj prirodi i sadržaju, odgovaraju onim propisima koji se u suvremenim zakonima svrstavaju u njihov opći dio. Međutim, za razliku od kaznenog materijalnog i procesnog prava koje u posebnom dijelu sadržava katalog inkriminacija, “posebni” dio prekršajnog prava “razasut” je u brojnim zakonima i drugim podzakonskim aktima kojima se propisuju prekršaji.¹

S druge strane, procesne odredbe Zakona o prekršajima zamišljene su kao odredbe kojima će se potpuno urediti prekršajni postupak, pri čemu je supsidijarna primjena Zakona o kaznenom postupku svedena na minimum. Takav pristup, svakako, afirmira prekršajno pravo kao samostalnu cjelinu u okviru kaznenog prava u širem smislu. Stoga se daje zaključiti da je takvo rješenje prekršajnog zakonodavstva izraz, možda najvažnije, ambicije i želje zakonodavca izražene u želji da Zakon o prekršajima bude tzv. organski zakon s kojim će se morati uskladiti sve norme prekršajnog prava, neovisno o tome gdje se nalaze.

Takav zaokret prema prekršajima kao kažnjivim djelima svakako je razumljiv, a ako se u obzir uzmu predviđene kazne kod nekih prekršaja, čini se da je ozbiljniji pristup prekršajnom postupku nužan i neizbježan. Naime, visina zapriječenih sankcija ili zaštitne mjere (npr. zabrana obavljanja djelatnosti) koje počinitelja mogu pogoditi teže od same sankcije, razlog su podizanja prekršajnog postupka na višu, pažnje vrijednu razinu. U pojedinim prekršajnim postupcima moguće je izreći daleko teže novčane kazne nego u kaznenom postupku, a ta činjenica dovodi u pitanje (kod nekih autora) uspostavljen kriterij razlikovanja kaznenih i prekršajnih djela kao kažnjivih djela

---

¹ Prekršaji i prekršajno-pravne sankcije mogu se propisivati zakonom i odlukama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

čije počinitelje očekuje zakonom zapriječena sankcija, pri čemu se kaznena djela tretiraju kao djela čije počinitelje, u pravilu, očekuje teža kazna. Naravno, pri uspoređivanju tih djela potrebno je imati na umu usporedbu težine povreda različitih pravnih dobara, društvenu opasnost, narušenost osobnih ili javnih pravnih dobara i treba svakako izbjeći pretjerano pojednostavnjen pristup toj problematici. Međutim, činjenica je da su neka kaznena djela (npr. kaznena djela uvrede, klevete) neusporediva s, primjerice, nekim teškim gospodarskim ili financijskim prekršajima, i ta se činjenica kao takva ne može ignorirati. Taj će element osobito doći do izražaja kod prekršaja počinjenih nakon 1. siječnja 2008. otkad je na snazi Prekršajni zakon, koji je uvelike suzio mogućnost ublažavanja sankcija propisanih posebnim zakonima odnosno primjena mjera upozorenja.² Pored toga, novi Prekršajni zakon u želji da onemogući uobičajeno uspješno opstruiranje kratkih zastranih rokova od strane okrivljenika koji su na takav ishod prekršajnog postupka (s obzirom na stanje u prekršajnom sudovanju) opravdano računali, produžio je (udvostručio) opće zastarne rokove predviđene za pokretanje i vođenje prekršajnog postupka. Svim je sigurno da će se to izravno odraziti na kaznenu politiku prekršajnih sudova, a samim time i na “korektniji” pristup okrivljenika i njihovih branitelja odnosno na način na koji će se oni koristiti zakonom predviđenim pravima obrane, pa tako i “pravom na uskratu iskaza”.

2. PRAVNI IZVORI – TEMELJ I OKVIR UREĐENJA OKRIVLJENIKOVA PRAVA NA USKRATU ISKAZA

Kako je već izloženo, prekršajno zakonodavstvo od svog prelaska u čistu sudbenu vlast prolazi mukotrpan proces usklađivanja svojih temeljnih načela i procesnih rješenja kaznenom zakonodavstvu, kojem u njegovu najširem smislu i pripada. Na tom putu dobar dio posla učinjen je Zakonom o prekršajima koji je zamišljen kao normativan akt kojim će se integrirati prekršajno pravo u sustav kaznenog prava u širem smislu, pri čemu su se nerijetko nekritički prepisivale pojedine odredbe Zakona o kaznenom postupku i Kaznenog zako-

---

² Zakon o prekršajima (NN 8/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04 – isp.) pitanje ublažavanja kazne rješavao je na prilično elastičan način. Tako se prema čl. 50. tog zakona zakonom propisana kazna za prekršaj mogla ublažiti kad to zakon izričiti propisuje ili kad sud utvrdi da se s obzirom na postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane, pa se umjesto kazne u propisanom iznosu ili trajanju izriče kazna ispod propisane najmanje mjere, ali ne ispod opće zakonske donje granice za tu vrstu kazne. Prema čl. 30. to je za fizičku osobu bio iznos od 300,00 kuna, a za pravnu osobu iznos od 5.000,00 kuna. Prekršajni suci u praksi su uvelike primjenjivali odredbu o ublažavanju visokih kazni propisanih posebnim zakonima i time na određeni način posezali za “sudskom nagodbom” s okrivljenicima, naravno u slučajevima u kojima se s obzirom na sve okolnosti koje utječu na odmjeravanje kazne to činilo optimalnim rješenjem.

na. Cilj reforme prekršajnog prava trebao je biti (i bio je) puno kompleksniji i dalekosežniji od često proklamiranog usklađivanja pojedinih normi s međunarodnopravnim instrumentima, Ustavom ili pojedinim institutima srodnog kaznenog (materijalnog i procesnog) prava. U svakom slučaju tom zakonu treba priznati njegovu stratešku važnost i ulogu koju ima u izgradnji jedinstvenog, koherentnog prekršajnog zakonodavstva.

Zakon o prekršajima primjenjivao se od 1. listopada 2002. do 31. prosinca 2007. pa je za potrebe ovog rada analizirana primjena prava na uskratu iskaza u razdoblju njegove primjene. Tu je osobitu ulogu imala odredba čl. 130. st. 2. koja je kao "pravo na šutnju" tretirala procesnu situaciju kad uredno pozvani okrivljenik ne dođe pred sud odnosno ne dostavi pismenu obranu.

Kako se prekršajno pravo danas afirmiralo u integralni dio šireg kaznenog sudovanja, koje prati i prihvaća sva općeprihvaćena kaznena i kaznenoprocena rješenja sadržana u brojnim međunarodnim ugovorima i konvencijama, pri analiziranju "prava na uskratu iskaza" neizbježno je usporediti aktualna procesna rješenja pozitivnog prekršajnog prava s imperativima koje zahtijevaju takvi ugovori i konvencije. Stoga je nužno poznavati praksu Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) koji kroz svoje odluke pojašnjava apstraktne odredbe Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (EKLJP) te donosi praktično tumačenje svih, pa tako i tog, institucionalnog jamstva obrane.

Od 1. siječnja 2008. primjenjuje se Prekršajni zakon (NN 107/07). Osim što predviđa dulje zastrane rokove, uspješnije rješava pitanje dostave (kroničnog problema prekršajnog postupka) - bit će zanimljivo vidjeti koliko će se to odraziti na stvarno korištenje pravom na uskratu iskaza odnosno drugim pravima obrane.

3. PRAVO OKRIVLJENIKA NA USKRATU ISKAZA U PREKRŠAJNOM POSTUPKU

Zakon o prekršajima sadržava materijalnopravne i postupovne odredbe kojima se uređuje postupanje u prekršajnim postupcima, pa suci koji postupaju u tim predmetima primjenjuju taj zakon koji sadržava opće pojmove što ih nalazimo u Kaznenom zakonu te procesne odredbe koje su, inače, na daleko opširniji način sadržane u Zakonu o kaznenom postupku. Naravno, takav normativni pristup opravdan je posebnom prirodom prekršajnih djela kao kažnjivih ponašanja koja se pojavljuju daleko češće nego kaznena djela i koja je kao takva potrebno sankcionirati uz puno uvažavanje načela ekonomičnosti koje uređeno i uspješno društvo ne može ignorirati.³ Pri donošenju Zakona o prekršajima intencija je bila da se u potpunosti normira prekršajni postupak,

---

³ Prema Zakonu o prekršajima (NN 88/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04), prekršaji su kažnjiva ponašanja kojima se povrjeđuje javni poredak, društvena disciplina ili druge društvene vrijednosti koje nisu zaštićene Kaznenim zakonom i drugim zakonima u kojima su propisana kaznena djela.

pri čemu je supsidijarna primjena Zakona o kaznenom postupku svedena na minimum, na što izravno upućuje i sam Zakon o prekršajima (čl. 78. st. 2.).⁴

Naš je Zakon o prekršajima prihvatio pravo na uskratu iskaza kao temeljno pravo obrane, podignuto na ustavnu razinu te posebno ojačano različitim međunarodnim ugovorima i konvencijama, o čemu je već bilo riječ. Za razliku od Zakona o kaznenom postupku koji o pravu na šutnju i privilegiju od samooptuživanja govori već u čl. 4. st. 2. u svojim uvodnim odredbama, ZOP to pitanje prvi put dotiče kod izvida upravnih tijela i policije (čl. 158. st. 1.). Policija i upravna tijela dužni su osobu koju ispituju kao osumnjičenika prethodno upoznati na jeziku koji razumije s razlozima sumnje protiv nje, upozoriti je da nije dužna odgovoriti na pitanja te da ima pravo na branitelja.

Naravno, ako ta tijela ne postupe u skladu s citiranom odredbom ili ako izjava osumnjičenika o korištenju prava na branitelja nije ubilježena u zapisnik, na iskazu te osobe ne može se temeljiti odluka u postupku pred prekršajnim sudom. U ovom je djelu Zakon o prekršajima u cijelosti prihvatio način na koji je pitanje nezakonitih dokaza riješeno u kaznenom postupku.

Na isti način dužan je postupiti i sudac pri ispitivanju okrivljenika u prvom stupnju (čl. 173. st. 3., 4., 5.), a njegovi eventualni propusti sankcionirani su neupotrebljivošću takve izjave kao dokaza u prekršajnom postupku.

Međutim, u prekršajnim postupcima okrivljenici se pravom na uskratu iskaza u njegovu klasičnom obliku vrlo rijetko koriste. To se može objasniti samom prirodom prekršajnog djela i propisa koji ih reguliraju. Naime, prekršajna djela sadržana su u brojnim zakonskim i podzakonskim aktima koji obuhvaćaju gotovo sve društvene odnose i danas su, s obzirom na područje koje uređuju, gotovo neizbježna svim članovima društvene zajednice. Prekršaji se mogu dogoditi svakom čovjeku, pa i onom koji nema uobičajenu kriminalnu svijest i volju, koju nalazimo kod prosječnog počinitelja kaznenog djela. Nerijetko je okrivljenik osoba koja nedovoljno pozna prekršajne propise (osobito u području gospodarstva) koji se često mijenjaju dinamikom neuobičajenom za kaznena djela.

To, donekle, objašnjava činjenicu da okrivljenici u prekršajnim postupcima često priznaju počinjenje prekršaja, braniteljima se uglavnom koriste kod gospodarskih prekršaja,⁵ dok se pravom na šutnju gotovo i ne koriste. Međutim, za analizu primjene ovog prava u prekršajnom postupku od značenja je odredba **čl. 130. st. 2. Zakona o prekršajima**. Prema toj odredbi sud ili upravno tijelo

---

⁴ “Ako ovaj Zakon ne sadrži odredbe o pojedinim pitanjima postupka, na odgovarajući će se način primijeniti odredbe Zakona o kaznenom postupku.”

⁵ Za gospodarske prekršaje posebnim zakonima propisane su kazne u rasponima s vrlo visokim maksimumima koji nadilaze novčane kazne za mnoga kaznena djela. U slučajevima gdje se preklapa nadležnost prekršajnih i općinskih sudova, novčana kazna izrečena počinitelju u prekršajnom postupku može okrivljenika znatno više pogoditi od novčane kazne koja mu je izrečena u kaznenom postupku (npr. Zakon o gradnji, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakon o morskome ribarstvu).

koje vodi prekršajni postupak može, ako je to prema stanju predmeta primjerno, u pozivu navesti okrivljeniku da može doći osobno ili svoju obranu izložiti u pisanom podnesku. Ako u tom slučaju okrivljenik ne dođe i ne iznese svoju obranu u pisanom podnesku, smatrat će da **ne želi dati iskaz i da se brani šutnjom**. Dakle, koristeći se tom odredbom prekršajni suci mogu, kad se za to ispune pretpostavke na temelju odredbe čl. 189. st. 7. Zakona prekršajima, odluku donijeti bez nazočnosti uredno pozvanog okrivljenika, ako pribavljeni dokazi pružaju dostatnu osnovicu za donošenje rješenja o prekršaju.

Je li nedolazak uredno pozvanog okrivljenika odnosno nedostavljanje pismene obrane stvarno korištenje pravom na šutnju ili zapravo odraz njegove procesne nediscipline najbolje se vidi u ponašanju okrivljenika nakon što sud, koristeći se mogućnošću iz čl. 189. st. 7. Zakona o prekršajima, donese rješenje o prekršaju bez njegove nadležnosti. U razmatranju ovog i drugih instituta u prekršajnom postupku, valja imati na umu duljinu zastranih rokova, na koju okrivljenici nerijetko računaju pa, da bi izbjegli prekršajne sankcije, zlorabe predviđena procesna jamstva, uključujući i ona koja su namijenjena jačanju njihova procesnog položaja.

Prekršajni zakon koji se primjenjuje od 1. siječnja 2008. očekivano je zadržao okrivljenikovo pravo na uskratu iskaza uvrstivši ga u uvodnim odredbama postupovnih odredaba. Prema čl. 85. st. 3. Zakona, okrivljenik nije dužan iznijeti svoju obranu niti odgovarati na pitanja. Zabranjeno je i kažnjivo od okrivljenika ili druge osobe koja sudjeluje u postupku iznuđivati priznanja ili druge izjave. Osoba uhićena ili zadržana pod sumnjom da je počinila prekršaj mora biti odmah upoznata o razlozima uhićenja ili zadržavanja, na njezin će zahtjev nadležno tijelo o uhićenju ili zadržavanju izvijestiti njezinu obitelj ili drugu osobu koju ona odredi, a ako se ispituje kao osumnjičenik ili okrivljenik, i poučiti je da nije dužna iskazivati te da ima pravo na stručnu pomoć branitelja. Prema čl. 90., nezakonitim se smatraju dokazi koji su pribavljeni kršenjem Ustavom, zakonom ili međunarodnim pravom zajamčenih prava obrane. Međutim, Prekršajni zakon nema odredbu koja bi na sličan način tretirala nedolazak uredno pozvanog okrivljenika odnosno nedostavljanje pismene obrane kao “pravo na šutnju” kako je bilo propisano čl. 130. st. 2. Zakona o prekršajima.

4. PRIVILEGIJ OD SAMOOPTUŽIVANJA KROZ EUROPSKU KONVENCIJU ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA (EKLJP)

4.1. Izvođenje jamstva privilegija od samooptuživanja kroz presude ESLJP

Premda EKLJP nije izrijekom propisao jamstvo od privilegija protiv samooptuživanja, ESLJP ga je izveo iz načela pravičnog postupka prema

načelu čl. 6. st. 1. i 2. Konvencije. U slučaju *Saunders protiv Velike Britanije* (presuda od 17. prosinca 1996.) tužitelj pred ESLJP bio je na britanskom sudu osuđen za nekoliko gospodarskih kaznenih djela, počinjenih prilikom poslovnih pregovora oko spajanja dviju velikih kompanija. Osuda je bila utemeljena na ispravama prikupljenim u izvidima inspeksijskih tijela pred kojima je tužitelj, pod prijetnjom zatvorske kazne za delikt “opstruiranja pravde” (*contemp of court*) u slučaju odbijanja suradnje, kao osumnjičenik bio dužan iskazivati i predati isprave koje su ga teretile. ESLJP je većinom glasova izrekao da su “pravo na šutnju” te privilegij od samooptuživanja općepriznati međunarodni standardi koji, zbog toga što im je smisao zaštita okrivljenika od nedopuštenih presija državnih tijela i osiguranje od pogrešaka u suđenju (*miscarriages of justice*), imaju svoju srž u načelu “pravičnog postupka” iz čl. 6. EKLJP, bez obzira na to što ih ta konvencijska odredba izrijeком ne predviđa. Pritom je ESLJP precizirao: budući da privilegij protiv samooptuživanja ima cilj zajamčiti poštovanje okrivljenikove volje da ne iskazuje pred tijelima kaznenog postupka, on se odnosi samo na verbalne izjave okrivljenika, a ne na materijal koji se može dobiti neovisno o okrivljenikovoј volji (npr. pretragom osobe ili njezinih prostorija, uzimanjem organskih uzoraka i sl.). S obzirom na to da se u konkretnom slučaju radilo o pismenoj formi izjave osumnjičenika pred inspeksijskim tijelima (izjava), njihovim su korištenjem britanski sudovi povrijedili načelo “pravičnog postupka”.

Stajalište da je privilegij protiv samooptuživanja glavno jamstvo poštovanja okrivljenikove volje na iskazivanje pred tijelima kaznenog postupka ESLJP je potvrdio u slučaju *Allan protiv Velike Britanije* (presuda od 5. studenog 2002.). U tom slučaju policija je osumnjičeniku u pritvorsku ćeliju smjestila drugog “pravitvorenika”, svog informatora, koji je osumnjičenika ispitivao i navodio na razne izjave o tome kako je sudjelovao u nekom ubojstvu (te je izjave potajno snimao, a kasnije i o svojim razgovorima s osumnjičenikom svjedočio pred sudom, koji je na tome utemeljio osudu). Takav način dobivanja osumnjičenikovih izjava, po stajalištu ESLJP, bila je očita povreda njegova slobodnog izbora između iskaza ili šutnje pred tijelima kaznenog postupka, a uporaba tako dobivenih izjava na suđenju bila je povreda privilegija protiv samooptuživanja.

U slučaju *Heaney i McGuinness protiv Irske* i u slučaju *Quinn protiv Irske* irske su vlasti trojicu (tužitelji pred ESLJP) uhitile pod sumnjom za teška kaznena djela terorizma. Policija ih je upozorila s pravom na šutnju, ali i s pravnom dužnošću da je obavijeste o svojem boravištu u vrijeme počinjenja kaznenih djela, propisanu zakonom o kaznenim djelima protiv države iz 1932. i sankcioniranu za slučaj odbijanja obavijesti kaznom zatvora. Kako su se, međutim, poslužili privilegijem protiv samooptuživanja, tužitelji su u kaznenom postupku za terorizam pored ostalih slabih dokaza bili oslobođeni, ali su osuđeni zbog povrede prijavljivanja boravišta na propisanu zatvorsku kaznu. ESLJP je u povodu njihove tužbe, pozivajući se na pretpostavku okrivljenikove

nedužnosti iz čl. 6. st. 2. EKLJP, izrekao da konvencijsko jamstvo pretpostavke okrivljenikove nedužnosti može biti povrijeđeno i u postupcima završenim oslobađajućom presudom, ako ti postupci ne osiguravaju mogućnost prigovora na odluku da se neka osoba kažnjava od strane državne vlasti zbog svoje šutnje prije okončanja njezina slučaja, pa kako u konkretnom slučaju procesna jamstva irskog prava tu mogućnost nisu predvidjela, irski je zakon o kaznenim djelima protiv države u biti “razorio privilegij od samooptužbe”.

U slučaju *J. B. protiv Švicarske* švicarske su porezne vlasti, u postupku zbog izbjegavanja poreza, tužitelju naložile pridonosenje svih isprava o sredstvima uloženi u neka poduzeća te ga potom, nakon odbijanja da to učini, visoko novčano kaznile. Takvim postupkom tužitelju je bilo onemogućeno spriječiti porezne vlasti da saznaju za njegovu neoporezivanu dobit odnosno bila mu je nametnuta dužnost samooptuženja za kazneno djelo porezne utaje. Kako se takve isprave ne mogu smatrati materijalom “koji je neovisan o volji osobe na koju se odnosi”, npr. kao rezultat analize njezine krvi, njihovo - pod prijetnjom sankcije - nametnuto izdavanje prekršilo je načelo “pravičnog postupka”.

4.2. Ograničenje privilegija od samooptuživanja kroz praksu ESLJP

Dajući navedena prava okrivljeniku, zakon vodi računa o težnji za zaštitom prava građana utoliko što propisuje dužnost tijela kaznenog postupka da okrivljenika već pri prvom ispitivanu pouči o tim pravima jer polazi od pretpostavke da su ta specifična prava u kaznenom pravosuđu većini građana nepoznata. S druge strane, vodeći računa o težnji za učinkovitošću, zakon ne uspostavlja ta prava kao apsolutna, već predviđa da se pojedina od njih u različitoj mjeri mogu ograničiti, osobito za vrijeme prethodnog postupka, kako bi se time umanjile mogućnosti krivog okrivljenika da izigra svrhu kaznenog postupka.

ESLJP dopušta državama da ustanove ograničenje privilegija od samooptuživanja prema “testu” četiriju kriterija razvijenom u predmetu *Jalloh protiv Njemačke*.⁶ To su narav i stupanj prisile kojoj je okrivljenik bio podvrgnut kao dokazno sredstvo, pretežnost javnog interesa u istraživanju i kažnjavanju kaznenog djela, postojanje relevantnih jamstvenih formi u korištenju okrivljenikom kao dokaznim sredstvom te načinom procesne uporabe tako pribavljenog dokaznog sredstva u kaznenom postupku.

Na temelju tih kriterija ESLJP je u presudi u predmetu *O'Halloran & Francis protiv Velike Britanije* izrekao da okrivljenicima za prekršaj prekoračenja dopuštene brzine, čiji su automobili snimljeni policijskim radarom, ali su se pozivom na privilegij od samooptuživanja odbili identificirati kao vozači tih automobila, pa su nakon toga novčano kažnjeni za to odbijanje, nije time

---

⁶ Prema: Krapac, 2007, str. 190-196.

bio povrijeđen taj konvencijski privilegij. To zato što: a) prisila za izdavanje osobnog identiteta u prekršajnim postupcima bila je legitimno propisana od strane britanske vlasti – ne zbog toga što bi posjedovanje i vožnja automobila bila privilegij privatnika koji država mora tolerirati, nego zato što predstavlja općepoznati potencijal opasnosti teških ozljeda i šteta, pa se za vozače može pretpostaviti da su prihvatili osobne odgovornosti iz regulatornog sustava uporabe motornih vozila na javnim putovima, uključujući obvezu odavanja identiteta osobe koja je upravljala vozilom u času registriranog prekršaja; b) dopuštena se prisila primjenjuje samo u policijskim istragama ograničenim samo na pronalaženje počinitelja prometnog prekršaja; c) u postupku protiv prekršitelja odluka o krivnji nije se temeljila samo na prisilnom utvrđenju činjenice identiteta vozača, nego i na drugim dokazima.

4.3. Ograničenje privilegija od samooptuživanja u prekršajnom postupku kroz posebne propise (posebni dio prekršajnog prava)

Kako je prije istaknuto, naše prekršajno zakonodavstvo “pokriveno” je zakonom zamišljenim kao organski akt koji će regulirati postupanje prekršajnih sudaca (kao i nadležnih upravnih i drugih tijela) u postupcima koje vode. Međutim, za razliku od kaznenog materijalnog prava koji u posebnom dijelu sadržava katalog inkriminacija, “posebni” dio prekršajnog prava sadržan je u gotovo nepreglednom broju zakona i drugih podzakonskih akata kojima se propisuju prekršaji. Prekršaji su različita (lakša i teža) kažnjiva ponašanja koja su na današnjem stupnju društvenog razvitka sveprisutna. U uvjetima suvremenog življenja teško je pronaći područje u kojem zakonodavac nije intervenirao sankcionirajući nepoželjna ponašanja tako što ih je kvalificirao kao prekršaj. Naravno, takvo stanje stvari u znatnoj mjeri otežava postupanje prekršajnim sucima koji moraju permanentno pratiti prečeste izmjene propisa koji se u tijeku aktualnog procesa reforme pravosuđa i čitavog državnog aparata pod imperativom približavanja željenim europskim standardima mijenjanju dinamikom koju je doista teško kvalitetno pratiti. Međutim, pitanje podnormiranosti našeg prekršajnog prava te uopće efikasnosti prekršajnog sudovanja iznimno je složena i zahtjevna tema koji nadilazi okvire ovog rada.

Pokretanje prekršajnog postupka utemeljeno je na optužnom (akuzatornom) načelu, što znači da je to isključivo djelatnost podnositelja zahtjeva (sada ovlaštenog tužitelja). Kod prekršaja iz sigurnosti prometa na cestama, kao i drugih kažnjivih ponašanja koji se smatraju prekršajima protiv javnog reda i mira i javne sigurnosti, postupci se pokreću na inicijativu Ministarstva unutarnjih poslova. Međutim, kod gospodarskih prekršaja⁷ situacija je znatno složenija jer u

---

⁷ Državni zavod za statistiku RH izradio je klasifikaciju prekršaja, koja je između ostalog dobar pokazatelj broja propisa koji sadržavaju prekršajne odredbe. Prema toj klasifikaciji

to područje ulaze brojna prekršajna djela koja su sadržana, prema posljednjim podacima, u 132 zakona. Tu treba dodati i prekršaje iz područja gospodarstva koji su sadržani u odlukama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koji ulaze u stvarnu nadležnost prekršajnih sudova. Primjena i provedba tih zakona u nadležnosti je različitih tijela i državnih organizacija koja se pojavljuju kao podnositelji zahtjeva. Državni je inspektorat najčešći podnositelj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka na području gospodarstva, budući da na temelju Zakona o Državnom inspektoratu ima ovlast nadziranja zakona i drugih propisa u raznim područjima gospodarskog života. Člankom. 31. st. 1., čl. 32., čl. 34. i čl. 35. Zakona o Državnom inspektoratu inspektorima su dane vrlo široko ovlasti prilikom obavljanja inspeksijskih poslova koji ulaze u krug njihove nadležnosti. Oni pri tome mogu pregledati sve poslovne prostorije, zatražiti i pregledati sve isprave i drugu poslovnu dokumentaciju koja "omogućuje uvid u poslovanje pravne i fizičke osobe i utvrđivanje činjeničnog stanja" te uzimati izjave od nadziranih pravnih i fizičkih osoba te svjedoka.⁸ Zakon u svojim kaznenim odredbama nepostupanje po nalogu inspektora sankcionira kao prekršaj s visokim zaprijećenim kaznama (za pravnu ili fizičku osobu od 30.000,00 do 120.000,00 kuna te za odgovornu osobu u pravnoj osobi novčanom kaznom u rasponu od 3.000,00 do 20.000,00 kuna). Prema naravi stvari, tijekom takvih nadzora inspektori će prikupiti i takve isprave i pismena sadržaji kojih mogu teretiti fizičku ili pravnu osobu čija je djelatnost predmet nadzora. Ako se u obzir uzme odredba čl. 32. Zakona o Državnom inspektoratu, prema kojoj o početku obavljanja nadzora, ako smatra da bi obavještanje umanjilo učinkovitost nadzora, inspektor nije dužan obavijestiti nadzirane subjekte, može se razabrati koliko je tim ovlastima inspektora determiniran procesni položaj okrivljenika u samom postupku.

Iz tog razloga Zakon o prekršajima (čl. 118. st. 1. i 2.) propisivao je da će sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog okrivljenika donijeti rješenje o izdvajanju zapisnika o iskazima okrivljenika, svjedoka ili vještaka na kojima se ne može utemeljiti odluka u postupku. Na jednak način postupit će se najkasnije do zakazivanja glavne rasprave i u pogledu službenih bilješki policije i drugih upravnih tijela koje sadržavaju izjave počinitelja prekršaja te osoba koje se ne mogu ispitati kao svjedoci ili su oslobođene dužnosti svjedočenja.

Međutim, ostaje spoznaja da se u svim takvim ispravama, poslovnim knjigama nalaze podaci i činjenice koje početno iniciraju osnovanu sumnju

---

prekršaja, područje *gospodarstva u širem smislu*, koje je u nadležnosti prvostupajskih prekršajnih sudova ili upravnih tijela koja odlučuju o prekršajima čine gospodarstvo (u užem smislu), financije, radni odnosi i zaštita na radu, obrazovanje, znanost, kultura i informiranje, zdravstvena i socijalna zaštita, zdravstveno osiguranje, uprava.

⁸ Takve i slične odredbe nalaze se i u drugim zakonima, npr. u Zakonu o tržištu vrijednosnih papira (čl. 12. ovlasti Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske u obavljanju svojih javnih ovlasti).

da je počinjen (gospodarski) prekršaj. Ovdje se zakonodavac ne može bezuvjetno "odreći" svih dokaza pribavljenih postupanjem inspekcijskih tijela. U nastojanju da, s jedne strane, osigura zaštitu pravnih dobara zaštićenih propisanim prekršajima te da, s druge strane, okrivljenicima omogući korištenje svim institucionalnim jamstvima obrane, zakonodavac je morao naći procesna rješenja kojima se neće narušiti ta ravnoteža.

Novi Prekršajni zakon u tom je cilju napravio dobar iskorak pa je tako u čl. 158. st. 6. izričito propisao da prikupljajući obavijesti ovlaštena osoba tijela državne uprave, kad postupa u okviru svoje nadležnosti za provođenje nadzora, može ispitati i osobe u svojstvu osumnjičenika, sukladno odredbama tog zakona o ispitivanju okrivljenika u prekršajnom postupku. Zapisnici o ispitivanju osumnjičenika mogu se koristiti kao dokaz u prekršajnom postupku. To je značajna novina jer se okrivljeniku već u tom "prethodnom" postupku daje mogućnost da, bez ikakvih prava obrane, uskrati samooptužujuće izjave koje bi ga poslije protiv njegove volje teško teretile u prekršajnom postupku.

5. ISTRAŽIVANJE KORIŠTENJA PRAVOM NA ŠUTNJU U PREKRŠAJNOM POSTUPKU KROZ PRIMJENU ČL. 130. ST. 2. U SVEZI S ČL. 189. ST. 7. ZAKONA O PREKRŠAJIMA

Za potrebe ovog rada, metodom slučajnog uzorka, odabrani su prekršajni postupci prema oblastima na koje su podijeljeni u Prekršajnom sudu u Splitu u razdoblju primjene Zakona o prekršajima (NN 88/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04). U tu svrhu uvodno su u tablicama prikazani, prema pojedinim oblastima, načini rješavanja predmeta kako bi se uvodno mogla stvoriti slika u koliko su se predmeta okrivljenici, u odnosu prema promatranom uzorku, koristili svojim pravima i kako je sud kod odluke o sankciji ocijenio držanje okrivljenika (priznanje, negiranje, nedolazak uredno pozvanog okrivljenika). To zato što se znatan dio prekršajnih postupaka okončava izdavanjem prekršajnih naloga, obustavom postupka odnosno odbačajem zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka.⁹ U obzir svakako treba uzeti i one prekršajne postupke u kojima prekršajni suci tijekom zakonom predviđenih rokova za vođenje postupka nisu ni uspjeli doći do okrivljenika - tom je problemu je, s obzirom na loše riješeno pitanje dostave i preopterećenosti prekršajnog sudstva uopće, u razdoblju primjene Zakona o prekršajima bilo teško uspješno doskočiti.

---

⁹ Pored ostalog, kao konstantan problem u prekršajnim postupcima pojavljuje se niska razina kvalitete zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Naime, kao ovlašteni podnositelji pojavljuju se različite inspekcijske službe i upravna tijela, u kojima zahtjeve pišu osobe bez pravne naobrazbe, što se negativno odražava na sam sadržaj zahtjeva. Često se takvi nedostaci neotklonjive naravi odnose na činjenični opis prekršaja, zbog kojih se zahtjevi za pokretanje postupka odbacuju odnosno prekršajni postupci obustavljaju.

6. TABLIČNI PRIKAZ KORIŠTENJA PRAVOM NA ŠUTNJU U PREKRŠAJNIM POSTUPCIMA PREMA ZAKONU O PREKRŠAJIMA

U okviru ovog rada pokušalo se na slučajno odabranom uzorku utvrditi u kojoj se mjeri okrivljenici koriste tim “pravom” odnosno koliko je rješenja doneseno po odredbi čl. 189. u svezi s čl. 130. Zakona o prekršajima, dakle na glavnoj raspravi održanoj bez nazočnosti uredno pozvanog okrivljenika, kad ostali pribavljeni dokazi daju dostatnu osnovicu za donošenje rješenja.

Tablica 1.

Prikaz uzetog uzorka u odnosu prema ukupnom broju predmeta¹⁰ u radu po pojedinim oblastima u prekršajnim postupcima (oblast javnog reda i mira, sigurnosti prometa na cestama i gospodarskih prekršaja).

JRM		
Godina	Ukupno	Uzorak
2003.	3.549	1.317
2004.	3.359	1.348
2005.	4.623	925
2006.	6.736	672
2007.	6.586	710
Ukupno	24.853	4.972

Promet		
Godina	Ukupno	Uzorak
2003.	11.272	751
2004.	16.292	1.086
2005.	15.992	1.066
2006.	17.819	1.187
2007.	17.065	1.137
Ukupno	78.440	5.227

Gospodarstvo		
Godina	Ukupno	Uzorak
2003.	5.359	1.071
2004.	6.225	1.245
2005.	5.736	1.147
2006.	2.854	570
2007.	2.977	595
Ukupno	23.151	4.628

¹⁰ Prekršajni predmeti odabrani su metodom slučajnog uzorka iz svake oblasti u razdoblju primjene Zakona o prekršajima.

Tablica 2.

Prikaz donesenih rješenja o prekršaju prema sadržaju okrivljenikova iskaza kod prekršaja iz oblasti javnog reda i mira

Godina	JRM				
	Ukupno	Redovan	Obustava	PN	Zastara
2003.	1.317	751	171	329	66
2004.	1.348	728	135	391	94
2005.	925	583	83	167	93
2006.	672	417	74	128	54
2007.	710	469	107	114	21

U ovim preglednicima prikazan je ukupan broj predmeta kroz promatrane godine (iz svake prekršajne oblasti) s obzirom na način rješavanja kako bi se uvodno odvojila rješenja koja su donesena nakon iznošenja obrane okrivljenika od rješenja donesenih bez okrivljenikova iskaza odnosno neovisno o njegovu iskazu.

U ovoj tablici prikazana su rješenja o kažnjavanju prema sadržaju okrivljenikova iskaza, ovisno o tome je li priznao ili osporio počinjenje odnosno je li rješenje doneseno bez nazočnosti uredno pozvanog okrivljenika, broj predmeta u kojima je korišteno pravo na branitelja te odluke o izrečenim kaznama.

Godina	Rješenja o kažnjavanju okrivljenika - javni red i mir														
	Priznanje					Osporio počinjenje					Čl. 189. (čl. 130.)				
	Ukupno	Odvjetnik	Kazna			Ukupno	Odvjetnik	Kazna			Ukupno	Odvjetnik	Kazna		
			Maksimalna	Minimalna	Od – do (raspon kazne)			Maksimalna	Minimalna	Od – do (raspon kazne)			Maksimalna	Minimalna	Od – do (raspon kazne)
2003.	461	0	0	382	79	171	26	26	79	66	119	26	0	79	40
2004.	512	13	13	377	121	135	0	13	94	27	81	13	27	40	13
2005.	407	0	0	287	120	148	28	19	37	93	28	0	9	19	0
2006.	269	7	7	228	34	87	27	7	34	47	60	0	0	40	20
2007.	241	0	0	213	28	128	14	0	92	36	99	7	0	85	14

Tablica 3.

Prikaz donesenih rješenja o prekršaju prema sadržaju okrivljenikova iskaza kod prekršaja iz oblasti sigurnosti prometa na cestama

Godina	Promet				
	Ukupno	Redovan	Obustava	PN	Zastara
2003.	751	473	83	180	15
2004.	1.086	641	98	293	54
2005.	1.066	831	75	128	32
2006.	1.187	807	95	214	71
2007.	1.137	591	148	307	91

Rješenja o kažnjavanju okrivljenika - promet															
Godina	Priznanje					Osporio počinjenje					Čl. 189. (čl. 130.)				
	Ukupno	Odvjetnik	Kazna			Ukupno	Odvjetnik	Kazna			Ukupno	Odvjetnik	Kazna		
			Maksimalna	Minimalna	Od – do (raspon kazne)			Maksimalna	Minimalna	Od – do (raspon kazne)			Maksimalna	Minimalna	Od – do (raspon kazne)
2003.	376	0	8	173	195	38	8	8	23	8	60	15	8	30	23
2004.	500	0	22	250	228	87	22	22	33	33	54	11	11	22	22
2005.	629	11	21	277	330	117	21	21	43	53	85	21	21	21	43
2006.	629	0	24	297	309	107	24	12	47	47	71	36	12	12	47
2007.	466	0	0	296	171	80	0	11	34	34	45	0	0	23	23

Tablica 4.

Prikaz donesenih rješenja o prekršaju prema sadržaju okrivljenikova iskaza kod prekršaja iz oblasti gospodarstva

Godina	Gospodarstvo				
	Ukupno	Redovan	Obustava	PN	Zastara
2003.	1317	632	161	171	107
2004.	1348	581	104	290	62
2005.	925	734	92	287	34
2006.	672	299	52	100	24
2007.	710	381	77	89	48

Rješenja o kažnjavanju okrivljenika - gospodarstvo															
Godina	Priznanje					Osporio počinjenje					Čl. 189. (čl. 130.)				
	Ukupno	Odvjetnik	Kazna			Ukupno	Odvjetnik	Kazna			Ukupno	Odvjetnik	Kazna		
			Maksimalna	Minimalna	Od – do (raspon kazne)			Maksimalna	Minimalna	Od – do (raspon kazne)			Maksimalna	Minimalna	Od – do (raspon kazne)
2003.	385	0	10	364	11	128	11	43	74	11	119	32	32	65	22
2004.	353	0	0	322	31	145	21	21	83	42	83	10	10	41	31
2005.	551	11	11	425	115	57	0	0	34	23	126	23	23	11	92
2006.	195	5	5	181	9	62	14	5	33	24	57	14	5	10	42
2007.	226	0	0	202	0	101	24	12	18	71	54	18	12	12	30

Tablica 5.

Prikaz rješenja donesenih po članku 189. Zakona o prekršajima
u oblasti javnog reda i mira

Članak 189. - JRM				
Godina	Ukupno	Dobrovoljno izvršenje	Prisilno izvršenje	Žalba
2003.	119	54	43	22
2004.	81	41	20	20
2005.	28	13	7	8
2006.	60	35	10	15
2007.	99	55	33	11

Tablica 6.

Prikaz rješenja donesenih po članku 189. Zakona o prekršajima
u oblasti sigurnosti prometa na cestama

Članak 189. - promet				
Godina	Ukupno	Dobrovoljno izvršenje	Prisilno izvršenje	Žalba
2003.	60	29	13	18
2004.	54	32	14	8
2005.	85	43	23	19
2006.	71	39	21	11
2007.	45	23	12	10

Tablica 7.

Prikaz rješenja donesenih po članku 189. Zakona o prekršajima
u oblasti gospodarstva

Članak 189. - gospodarstvo				
Godina	Ukupno	Dobrovoljno izvršenje	Prisilno izvršenje	Žalba
2003.	119	78	26	15
2004.	83	54	19	10
2005.	126	64	40	22
2006.	57	32	14	11
2007.	54	38	10	6

U tablicama 5, 6 i 7 prikazana su rješenja o prekršaju u promatranom razdoblju kroz pojedine oblasti s obzirom na ponašanje okrivljenika nakon donošenja rješenja o prekršaju bez njihove nazočnosti, pošto su uredno pozvani na glavnu raspravu. Nakon donošenja takvih rješenja okrivljenici mogu dobrovoljno izvršiti izrečenu kaznu u paricijskom roku i time izraziti svoje prihvaćanje sudske odluke. Isto tako, nakon pravomoćnosti takvih rješenja i protoka paricijskog roka, u slučaju daljnje pasivnosti okrivljenika nastupa prisilno izvršenje. Konačno, okrivljenici nakon donošenja rješenja mogu uložiti žalbu, a to u sudskoj praksi obično označava situaciju u kojoj okrivljenici zloupotrebljavaju procesne institute s namjerom da se prekršajni postupak ne riješi u okviru zakonskog roka odnosno u kojoj se okrivljenici koriste svim raspoloživim sredstvima priželjkujući nastup zastarnog roka.

Tablica 8.

Prikaz rješenja po čl. 189. Zakona o prekršajima
u promatranom razdoblju po pojedinim oblastima

Članak 189. - ukupno %			
Godina	JRM	Gospodarstvo	Promet
2003.	9,00	9,04	8,00
2004.	6,00	6,15	5,00
2005.	3,00	13,64	8,00
2006.	9,00	8,48	6,00
2007.	14,00	7,54	4,00

U ovoj tablici prikazan je postotak donesenih rješenja u odnosu prema promatranom uzorku iz svake oblasti.

7. ZAKLJUČAK

Nakon provedenog istraživanja na uzetom uzorku teško se može zaključiti koliko se okrivljenici stvarno koriste svojim pravom na uskratu iskaza. Naime, u svim uzetim uzorcima pronađen je samo jedan okrivljenik koji se takvom rečenicom izričito koristio u prekršajnom postupku. U svim ostalim slučajevima riječ je o nedolascima uredno pozvanih okrivljenika na glavnu raspravu, nakon koje sud (ako ostali dokazi pružaju dostatnu osnovu za donošenje rješenja o prekršaju) odlučuje donošenjem kažnjavajućih rješenja.

Uz nužan oprez u zaključivanju, ipak se daje zaključiti da su prekršajni suci odoljeli izazovu da takvo ponašanje okrivljenika posebno “sankcioniraju” kroz kaznenu politiku tako da bi takvim okrivljenicima izricali više novčane kazne odnosno teže sankcije. To je svakako za pohvalu jer bi drukčiji pristup bio negacija tog prava pa sudac okrivljenikovo korištenje svojim pravom pred sudom (npr. šutnju) ne može tumačiti na okrivljenikovu štetu (kao npr. indicij krivnje) jer bi tada to okrivljenikovo pravo postalo *privilegium otiosum*.

Ovo istraživanje treba promatrati u kontekstu ukupnog stanja u prekršajnom zakonodavstvu kao i kroničnih problema (neurednog odaziva okrivljenika kao posljedica niskog stupnja svijesti i odgovornosti građana, loše uređeno pitanje dostave te, konačno, poznati problem preopterećenosti prekršajnih sudova). Zbog toga je bilo nužno novom reformom prekršajnog zakonodavstva riješiti ta pitanja odnosno probleme jer je zbog njih došla u pitanje ukupna učinkovitost prekršajnih sudova.

Zbog toga je od 1. siječnja 2008. na snazi novi Prekršajni zakon koji donosi nova rješenja (prije svega dulji zastarni rok i drukčije uređenje dostave), što će se svakako odraziti na ponašanje okrivljenika. Pored dosadašnjeg stanja okrivljenici su mogli računati na izbjegavanje donošenja rješenja o prekršaju odnosno njegovo izvršenje, pa je to svakako utjecalo na ponašanje osoba koje se pojavljuju kao okrivljenici u prekršajnim postupcima. Stoga se opravdano očekuje da će primjena novog Zakona u znatnoj mjeri promijeniti stanje u prekršajnom zakonodavstvu uopće, pa tako i kod primjene pravom na uskratu iskaza.

LITERATURA

1. Dr. sc. D. Krapac, Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, Zagreb, 2006.
2. Dr. sc. D. Krapac, Kazneno procesno pravo, prva knjiga: Institucije, 3. izdanje, Zagreb, 2007.
3. Dr. sc. V. Bayer, Kazneno procesno pravo; odabrana poglavlja, MUP, 1995.
4. Zakon o prekršajima (NN 88/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04)
5. Dr. sc. I. Josipović, Zakon o prekršajima, Narodne novine, Zagreb 2002.
6. Prekršajni zakon (NN 107/07)
7. K. Novak-Hrgović, Gospodarski prekršaji, HKLJP 2/07, Zagreb
8. Zakon o Državnom inspektoratu (NN 76/99, 96/03, 151/03, 160/04, 174/04, 33/05, 48/05, 129/05)

Summary

THE RIGHT OF THE ACCUSED TO WITHHOLD TESTIMONY IN MISDEMEANOUR PROCEEDINGS

The similarity between criminal and misdemeanour law can best be observed through the fact that in proceedings regulated by law punishable behaviour and the culpability of the perpetrator have to be established in order for punishment or any other sanction to be applied in line with the provisions of substantive (criminal or misdemeanour) law. Since in both cases this touches upon a person's fundamental human rights, it has been necessary to recognise and guarantee to misdemeanour offenders all the rights of defence which are today considered as essential and universally recognised principles of the theory and practice of criminal law. However, the violations are minor infringements of public order, whose offenders generally do not have a developed criminal awareness, which is certainly reflected in their behaviour during the proceedings.

This article analyses the behaviour of the accused in terms of using the right to withhold testimony in misdemeanour proceedings where this is resolved in a manner adapted to the nature and characteristics of misdemeanour proceedings. An attempt was made to establish, on randomly selected samples, within the period of application of the Misdemeanour Act (Official Gazette no 88/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04), to what extent the accused persons exercise this right, whether there is a relation between the right to withhold testimony and the right to use a defence counsel, and to what extent judges in implementing criminal policy respected the right to withhold testimony. The paper also covers some provisions of special laws by which the accused were directly invited (under the threat of fines) to cooperate with various administrative, inspection and similar bodies to whom, as authorised claimants, they are obliged to submit required documents and objects, including those from which their unlawful misdemeanour behaviour can be derived.